

Európai Bizottság

Fact Sheet

AZ EURÓPAI UNIÓ KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEKRE VONATKOZÓ POLITIKÁJA

2007. január

- 1 Pruneaux d'Agen, PGI
Fotó: Photothèque du BIP
- 2 Limone di Sorrento, PGI
- 3 Westlandse druif, PGI
Fotó: M.v.d. Wilk-v. Baalen
- 4 Parmigiano Reggiano, PDO
Fotó: Zanetti
- 5 Jamon Serrano, TSG
- 6 Queijo Castello Branco, PDO
- 7 Chianti Classico, PDO
- 8 Marchfeldspargel, PGI

Limone di Sorrento, PGI

Tartalom

Bevezetés	3
1. Az EU mezőgazdasági minőségpolitikája	4
2. Mit jelent az EU-ban a minőségi termék megjelölés	6
3. A termelőknek az OEM és OFJ által nyújtott védelem	8
4. Termékleírások	10
5. Az OEM/OFJ nyújtotta előnyök	12
6. Hogyan működik az OEM és az OFJ a gyakorlatban	13
7. Minőségbiztosítási logók – biztosíték a fogyasztók számára	15
8. Az EU rendszere nyitott a nem uniós országok előtt	16
9. Hagyományos különleges termék (HKT)	17
10. Gyakran feltett kérdések a minőségpolitikáról	18

A Europe Direct szolgáltatás az Európai Unióval kapcsolatos kérdéseire segít Önnek választ találni.

Ingyenesen hívható telefonszám*:
00 800 6 7 8 9 10 11

* Egyes mobiltelefon-szolgáltatók nem engednek hozzáférést a 00 800-as telefonszámokhoz, vagy kiszámlázzák ezeket a hívásokat.

Jelentős mennyiségű további információt talál az Európai Unióról az interneten. Az információk az Europa szerveren, a következő címen állnak rendelkezésre: <http://europa.eu>
Katalógusinformáció a kiadvány végén található.

Luxembourg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2007

ISBN 978-92-79-04855-5

© Európai Közösségek, 2007

A sokszorosítás a forrás megnevezésével engedélyezett.

Hogyan juthat hozzá az EU hivatalos kiadványaihoz?

A Kiadóhivatal gondozásában megjelent kiadványok megvásárolhatók az EU-Könyvesboltban (EU Bookshop), azaz megrendelhetők a <http://bookshop.europa.eu/> címen, megjelölve az Ön által kiválasztott értékesítési pontot. A (352) 29 29-42758-as számra küldött faxban kérheti a nemzetközi értékesítési hálózathoz tartozó boltok listáját.

Printed in Italy

KLÖRMENDES FEHÉR PAPIRRA NYOMTATVA

Bevezetés

Európa ismert a mezőgazdasága, valamint élelmiszer- és italtermékei sokféleségéről. Ezeket a termékeket Európa természetes környezetének és a mezőgazdasági tevékenység századokon át kifejlesztett gazdálkodási módszereinek köszönhetjük. Az élelmiszer- és italtermékek a konyhaművészettel együtt az európai emberek és régiók kulturális identitásának fontos részét képezik. Az európai mezőgazdaság egyik legnagyobb kincse a minőségi élelmiszerek előállításához kapcsolódó hírneve.

A fogyasztók Európában és a világ minden táján növekvő érdeklődést mutatnak e termékek minősége iránt. Az Európai Uniónak (EU) érdekében áll arról gondoskodni, hogy a gazdálkodók és termelők a legtöbbet ki tudják hozni a termékeik által nyújtott hozzáadott értékből. Ez még fontosabb a Közös Agrárpolitika (KAP) 2003-as és 2004-es reformjait követően, mert a gazdálkodók most jobban rá vannak utalva a piacra, mint valaha, ha haszonnal akarnak termelni.

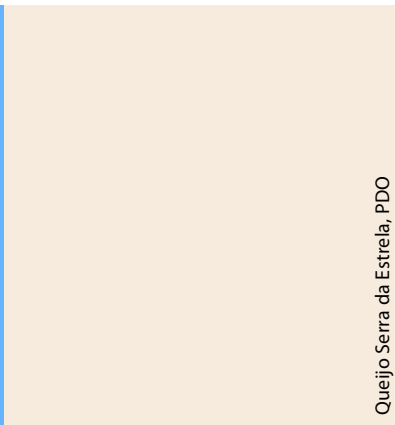
Az EU fontos szerepet játszik a kiváló minőségi jellemzők fokozásában és a kultúrák és kulináris hagyományok széles skálájának fenntartásában. Az EU sokféle módon óvja az élelmiszer-minőséget, például élelmiszer-biztonságot és higiénit biztosító intézkedésekkel, egyértelmű címkézési szabályokkal, állat- és növény-egészségügyi, valamint állatjóléti rendeletekkel, növényvédőszer-maradványok és élelmiszer-adalékanyagok ellenőrzésével és a tápértékre vonatkozó információk segítségével.

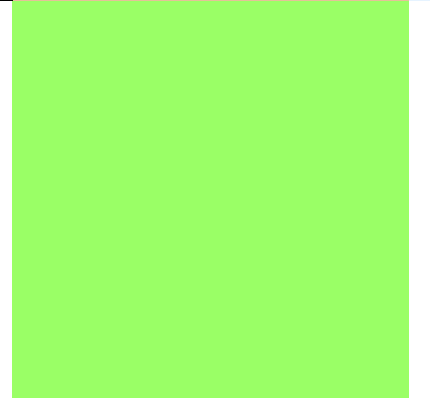
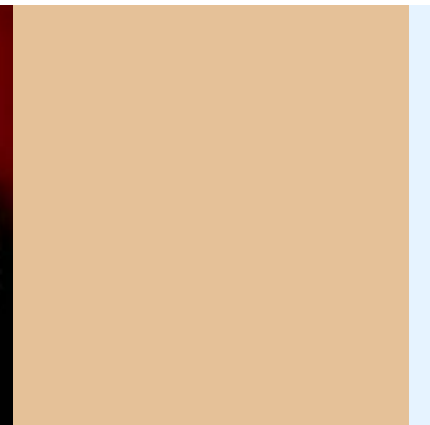
De az EU minőségpolitikája még ennél is tovább megy. Az EU pozitívan támogatja az európai termelőket, hogy segítsék a minőségnek köszönhető piaci előnyük maximális kihasználását. Ha egy termék az előállítás régióján kívül hírnévre tesz szert, olyan termékekkel kerülhet versenybe, amelyeket az eredeti árucikként forgalmaznak, és amelyek ugyanazt a nevet viselik. Ez a tisztességtelen verseny nem csak a termelőket kedvetleníti el, de a fogyasztókat is félrevezeti. Így 1992-ben az EU az értékes élelmiszerek megismertetése és védelme céljából létrehozta az OEM (oltalom alatt álló eredetmegjelölés), OFJ (oltalom alatt álló földrajzi jelzés) és a HKT (hagyományos különleges termék) néven ismert rendszereket. 2006 márciusában korszerűsítették és továbbfejlesztették ezeket a rendszereket.

Ez a tájékoztató elmagyarázza az említett minőségbiztosítási rendszerek működését, hogy hogyan segítik a gazdálkodókat és mindenekelőtt, hogy hogyan nyújtanak garanciát a fogyasztóknak arra, hogy a keresett minőségi terméket találják meg.

Mariann Fischer Boel
mezőgazdasági és vidékfejlesztési biztos

Queijo Serra da Estrela, PDO

1. Az EU mezőgazdasági minőségpolitikája

1992 előtt néhány uniós tagállam létrehozta saját szabályait a különleges élelmiszervek támogatására és védelmére, de ezek a szabályok igen eltérőek voltak az 1980-as évek végén és az 1990-es évek elején, amikor az EU az egységes és korlátozásoktól mentes belső piaca kialakításának utolsó szakaszában járt. Komoly problémát jelentett az élelmiszer-termelők védelme a termékeik hírnevét kihasználni igyekvőkkel szemben. Mindezt figyelembe véve a teljes EU-ra kiterjedő megoldást kellett találni. Ez azt jelentette, hogy egy egységes megközelítést kell elfogadni, amely tisztességes versenyfeltételeket hoz létre a termelők között, de nem ássa alá a már létező minőségi rendszereket.

Mi a minőség?

Az, hogy mi a minőség, szubjektív dolog az élet minden területén, de különösen, ha élelmiszerről van szó. Agrárpolitikai összefüggésben az egészségesség és a biztonságosság, valamint az íz alapfeltételein kívül általában a következőkhöz kapcsolódó minőségi jellemzőket veszik figyelembe:

- különleges termékjellemzők, amelyek gyakran földrajzi eredethez vagy előállítási régióhoz (pl. hegyvidék), állatfajta-hoz vagy előállítási módszerhez (pl. biogazdálkodás) kapcsolódnak,
- különleges összetevők,
- egyedi előállítási módszerek, amelyek gyakran helyi szakértelem-ből és hagyományokból erednek,
- szigorú környezetvédelmi vagy állatjóléti szabványok betartása,
- olyan feldolgozás, elkészítés, csomagolás és címkézés, amely fokozza a termék vonzerejét a fogyasztó számára.

Westlandse druif, PGI
Fotó: M. v. d. Wilk-v. Baalen

Különleges intézkedések a kiváló minőségű termékek ösztönzésére

Az élelmiszer minőségének javítására irányuló erőfeszítések az EU mezőgazdasági politikájának az 1980-as évektől, a borok minőségének címkézésétől kezdve részét képezik. Az EU a létező nemzeti rendszerekből – például a francia AOC (*Appellation d'Origine Contrôlée*) és az olasz DOC (*Denominazione d'Origine Controllata*) rendszerekből – merített ihletet, mikor 1992-ben bevezetett egy rendszert a hagyományos és regionális élelmiszertermékek védelmére és támogatására.

Azért, hogy tökéletesebbé tegye bizonyos termékek értékéből, az EU úgy döntött, oltalom alá veszi neveiket, és meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett az elnevezések használhatók, így megőrizhetők a termékek különleges és hagyományos tulajdonságai. Az EU mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre vonatkozó minőségpolitikájának céljai:

- a változatos mezőgazdasági termelés ösztönzése,
- az elnevezések oltalma a visszaéléssel és az utánzással szemben,
- a fogyasztók támogatása a termékek különleges tulajdonságának megismerésében.

Az EU jogszabályokkal védi a területhez vagy előállítási módszerhez kapcsolódó egyedi termékneveket. Az EU minőséget jelző címkéjével ellátott termék megvásárlása nem csak a termék minőségét garantálja, de az eredetiségét is (a vásárlók biztosak lehetnek abban, hogy nem utánzatot vesznek). A fogyasztókat és az élelmiszer-kereskedelmet egyre inkább érdekli az élelmiszerek földrajzi eredete, valamint egyéb jellemzői. Az EU ezt felismerve három minőségbiztosítási logót dolgozott ki. Kettő közülük erősen földrajzi vonatkozású; a harmadik a hagyományos termelési módszerekhez kapcsolódik. A logók különböznek a termékleírások szigorúságában, de mindegyiknek közös célja az eredetiség és a fenntarthatóság előmozdítása.

Az uniós minőségbiztosítási rendszerek helyzete a világban

Nem csak az EU szintjén szükséges a földrajzi jelzések és egyéb minőségi hagyományok védelme; a világ minden tájáról származó hagyományos terméknevek védelme és a fogyasztóknak a termékek eredetiségéről való tájékoztatása érdekében is szükség van intézkedésekre. Számos európai gazdálkodó jövője nem annyira a tömegáru-termelésben, mint inkább a mezőgazdasági kibocsátás értékét maximalizáló minőségi termékek előállításában rejlik.

A földrajzi jelzéseknek nemzetközi szinten nyújtott oltalmat jelentősen fokozta a TRIPS-megállapodás¹. Az EU azonban úgy véli, a földrajzi jelzések tekintetében a megállapodást tovább kell erősíteni. A fogyasztók érdekében biztosítani kell azt, hogy a minőségi termékek oltalom alatt álljanak földrajzi nevük más termékeken való félrevezető használatával szemben, amely megzavarja a fogyasztókat – az EU-ban vagy a világ bármely táján. Az EU ezért sürgeti a Kereskedelmi Világszervezetben (WTO) szigorúbb szabályok elfogadását a minőségi és a regionális termékek védelme érdekében. Oltalom nélkül az ilyen termékek értéke csökkenhet, a fogyasztókat pedig könnyű megrövidíteni.

¹ A szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodásról (TRIPS-megállapodás) a WTO-ban a tárgyalások Uruguayi Fordulójának részeként tárgyaltak, amelyet 1994. április 15-én zártak le.

Schwäbisch-Hällisches
Qualitätsschweinefleisch, PGI

2. Mit jelent az EU-ban a minőségi termék megjelölés

A termékjelölések két kategóriába sorolhatók: az egy adott területhez kapcsolódók és a valamilyen egyedi termelési módszerhez kötődők. A földrajzi jelzések és az eredetjelölések olyan elnevezések, amelyek egy terméket egy adott területről származóként azonosítanak, és amelyek a termék adott minősége, hírneve vagy tulajdonsága és földrajzi származása közti kapcsolatról tanúskodnak.

Egy területhez kapcsolódó termékek – Földrajzi jelzések
A földrajzi eredetük által meghatározott sajátos karakterrel rendelkező termékek neveinek védelméről (oltalom alatt álló eredetjelölés vagy OEM, és oltalom alatt álló földrajzi jelzés vagy OFJ) szóló rendeletet² úgy tervezték, hogy az ilyen típusú termékek két szempontból is megfeleljenek a fogyasztók elvárásainak. Először is, mert számos termék kivételes íz-, aroma- stb. tulajdonságokkal rendelkezik, és másodsorban, mert az előállításukhoz használt helyi módszerek bizalmi köteléket teremtenek a fogyasztó, a termék, a származási hely és az ott élő, a terméket kifejlesztő emberek között. A földrajzi jelzések két típusa a földrajzi területtel való kapcsolat két különböző szintjét jelöli.

Oltalom alatt álló eredetjelölések (OEM)

Az OEM-logót viselő termékek kizárólag a hozzájuk társított termelési régió területéből és az ott élő termelők tudásából eredő, bizonyított tulajdonságokkal rendelkeznek. Az OEM-mel elátott termékek esetében ezért az élelmiszer-előállítási folyamat minden szakaszát az érintett területen kell elvégezni. Objektív és szoros kapcsolatnak kell lennie a termék jellemzői és a földrajzi eredet között. Ilyenre példa a „Huile d'olive de Nyons”, a „Queijo Serra da Estrella” és a „Shetland lamb”. Vagyis, csak a szigorú követelményeket teljesítő, a franciaországi Nyons környékének jól meghatározott területéről származó olívaolaj, a portugáliai Serra da Estrella kijelölt területéről származó sajt, és az Egyesült Királyságban a Shetland-szigeteken született, nevelkedt és levágott bárány jogosult e nevek és a logó használatára.

² A Tanács 510/2006/EK rendelete (2006. március 20.) a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetjelöléseinek oltalmáról (HL L 93., 2006.3.31.). Ez a rendelet a 2081/1992/EGK rendelet helyébe lép.

Marchfeldspargel, PGI

Oltalom alatt álló földrajzi jelzések (OFJ)

Az OFJ logót viselő termékek egy adott területhez fűződő különleges tulajdonsággal vagy hírnévvel rendelkeznek, és az előállítási folyamat legalább egy szakaszát ezen a területen kell elvégezni, míg a termeléshez használt nyersanyagok más régiókból is származhatnak. Ilyen példa a „Clare Island Salmon”, az „Arancia Rossa di Sicilia” és a „Dortmunder Bier”. Az egyedüli élelmiszerek, amelyek viselhetik e neveket és az OFJ logót, az írországi Clare Islandról származó lazac, a Szicíliából származó vérnarancs és a németországi Dortmund környékéről származó sör, melyek mind egyedi minőségi előírásokat teljesítenek.

Földrajzi jelzések – fogalom meghatározások

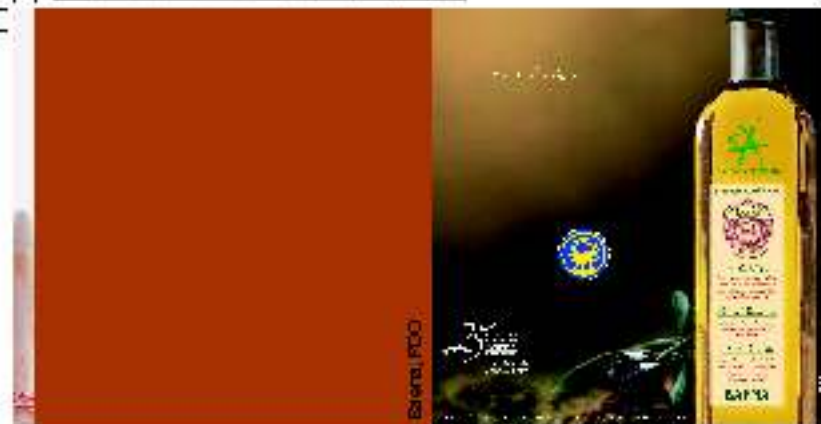
OEM (oltalom alatt álló eredetjelölés): valamely régió, meghatározott földrajzi helynek, vagy – kivételes esetben – országnak az elnevezése, ami olyan mezőgazdasági termék vagy élelmiszer leírására használatos, amely:

- e régióból, meghatározott földrajzi helyről vagy országból származik,
- olyan minőséggel vagy jellemzőkkel rendelkezik, amelyek alapvetően vagy kizárólag egy adott földrajzi környezetnek és az ahhoz kapcsolódó természeti és emberi tényezőknek köszönhetőek, és
- termelése, feldolgozása és előállítása meghatározott földrajzi területen történik.

OFJ (oltalom alatt álló földrajzi jelzés): valamely régió, meghatározott földrajzi helynek, vagy – kivételes esetben – országnak az elnevezése, amely olyan mezőgazdasági termék vagy élelmiszer leírására használatos, amely:

- e régióból, meghatározott földrajzi helyről vagy országból származik,
- különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője ennek a földrajzi eredetnek tulajdonítható, és
- a termelése és/vagy feldolgozása és/vagy előállítása meghatározott földrajzi területen történik.

A földrajzi kapcsolat erősebb az OEM, mint az OFJ esetében.

Különleges előállítási módhoz kapcsolódó termékek

A **hagyományos különleges termék (HKT)** logót olyan sajátos, jól elkülöníthető termékek esetében használják, amelyek vagy hagyományos összetevőket tartalmaznak, vagy hagyományos módszerekkel készítik el őket. E csoport termékei közé tartozik a „Kalakukko” kenyér, a „Jamón Serrano” sonka és a „Kriek” sör. Ezeket Finnországból, Spanyolországból és Belgiumból érkezett kérelmek alapján jegyezték be, de bármely termelő használhatja őket, aki követi ugyanazt a termékleírást. „Különleges” tulajdonságuk arra utal, hogy egy vagy több jellemzőjük egyértelműen megkülönbözteti a termékeket az ugyanabba a kategóriába tartozó, egyéb hasonló termékektől vagy élelmiszerektől. Ezekkel a termékekkel egy külön bizottsági rendelet³ foglalkozik, a tájékoztató pedig a 9. lapon tárgyalja őket.

A minőségi termékek piacának mérete

A bejegyzett megjelölésekre vonatkozó adatokból kiderül, hogy milyen nagy lett a termékek piaca. Az EU-ban jelenleg több mint 700 földrajzi jelzés és eredetmegjelölés van érvényben (a borokra és a szeszesitalokra vonatkozókat nem számítva). Sőt, több mint 290 kérelem áll feldolgozás alatt, és kaphat oltalmat. Olaszországban és Franciaországban van a legtöbb földrajzi jelzés, megelőzve Spanyolországot, Portugáliát és Görögországot. A többi országból származó kérelmek száma emelkedett az elmúlt néhány évben, ami jelzi a rendszer iránti növekvő érdeklődést.

A **hagyományos különleges termékek** esetében a bejegyzett neve száma jóval kisebb. Néhányszázmottevő gazdasági jelentőséggel bíró termék azonban megszerezte ezt a logót (például a „Jamón Serrano”).

Milyen típusú termékek részesülhetnek az OEM/OFJ előnyöiből?

Ha a fogyasztók virtuális sétát tennének Európában, minden régióban találnának olyan termékeket, amelyek megkapták az OEM/OFJ vagy HKT minőségi védjegyet. Gyakorlatilag minden mezőgazdasági termékre kiterjed a rendszer. A rendeletek hatálya alá tartozik néhány mezőgazdasági áruból elkészített élelmiszer is. A termékek skálája a nyilvánvalóbb sajtoktól és húsoktól a sörökig, a halakig, sőt a nügáig terjed. Néhány nem emberi fogyasztásra szánt mezőgazdasági termék is részt vehet a minőségmegjelölési rendszerben, például a dísznövények, virágok, a parafa, a széna, a kosenil (kármin), a gypjű, a fűzfa-vessző és az illóolajok.

AZ EU MINŐSÉGMEGJELŐLÉSEI⁴ ÁLTAL ÉRINTETT TERMÉKNEVEK

Sajtok

Húsalapú termékek

Friss hús (és belsejégek)

Friss hal, puhatestűek és rákfélék, valamint ezekből készült termékek

Egyéb állati eredetű termékek (tojás, méz, tejtermékek a vaj kivételével stb.)

Olajok és zsírok / Olívaolajok

Étkezési olajbogyó

Gyümölcs, zöldség és gabonafélék

Kenyer, péksütemények, cukrászsütemények, édességek, kétszersültök, kekszek és egyéb pékáru

Sör

Egyéb italok

Nem élelmiszercélú termékek és egyébek

³ A Tanács 509/2006/EK rendelete (2006. március 20.) a hagyományos különleges termékek minőségi ösztönözéséről és előmozdításáról (HL L 08, 2006.3.31.). Ezzel a rendelettel a 2082/2007/EK rendelet helyébe lép.

⁴ A termékek teljes jegyzékét megtalálható a következő oldalon: http://europa.eu.int/comm/mgr/culture/food/qual/qual1_en.htm.

CHianti Classico P.D.O.

3. A termelőknek az OEM és az OFJ által nyújtott védelem

Az OEM és az OFJ szerinti bejegyzés kizárólagos jogot biztosít a termelőknek, hogy a bejegyzett elnevezést saját termékeikre használhassák. Ez egy értékes szellemi tulajdonjog.

Kizárólagos jogok

Az EU minőségmegjelölési rendszereinek egyértelmű előnye az, hogy egy terméknév használatának jogát azok a termelők kapják meg, akik eredetileg benyújtották a terméknév bejegyzése iránti kérelmet, valamint minden egyéb olyan termelő, aki teljesíteni tudja a termékleírás követelményeit. Az OEM- és OFJ-rendszerek értelmében a földrajzi területen kívüli és/vagy a termékleírás követelményeit nem teljesítő termelők számára kifejezetten tiltott a bejegyzett név használata.

Az OEM és az OFJ esetében a terméknév kizárólagos használatának joga hozzáadott értéket nyújt az érintett termelőknek, mert meg tudják különböztetni termékeiket a piacon lévő versenytársak termékeitől. Ugyanakkor a fogyasztókat egyértelmű információval tudják ellátni a termékükön található címke segítségével.

Végrehajtás

Az EU minőségbiztosítási rendszereinek végrehajtását a tagállamok hatóságai végzik, az uniós szinten meghatározott szabályok keretein belül. A tagállamok kötelesek felállítani az uniós szabályoknak való megfelelés biztosításához szükséges ellenőrző szerveket. Ennek költségeit az érintett termelők fedezik, nem az állam.

Azonos alakú elnevezések

Azonos alakú elnevezések (vagyis ugyanazt a nevet viselő termékek) használata nem teljes egészében kizárt az EU minőségpolitikai szabályai szerint. A választóvonal az, hogy a fogyasztót félrevezetheti-e vagy sem. Ugyanazon név használata esetén különbséget kell tenni a két termék között, szem előtt tartva, hogy a termelőket méltányos módon kell kezelni és a fogyasztókat nem szabad félrevezetni. Például a *Jambon sec et noix de jambon sec des Ardennes* (Franciaország) és a *Jambon d'Ardenne* (Belgium) – mindkettő hagyományosan kiváló minőségű sonka – bár hasonló szavakat használnak, mégis megkülönböztethetőek, és nem vezetnek félre a fogyasztót.

Az OEM és az OFJ oltalmának kiterjedése

A minőségmegjelölés birtokosainak nyújtott védelem mértéke elég széles körű. A megjelölés birtokosain kívüli termelők nem használhatják ki jogtalanul az érintett termék kiakult hírnevét. A következő tevékenységek kimondottan tilosak:

- a bejegyzett elnevezés közvetlen vagy közvetett kereskedelmi célú felhasználása a bejegyzés hatálya alá nem tartozó termékek esetében,
- az elnevezéssel való visszaélés, utánczás vagy félrevezető utalás nem bejegyzett terméken. Ez kiterjed a „jellegű”, „típusú”, „eljárással készített” stb. kifejezésekre, amelyek azt sugallják, hogy a termék megegyezik vagy kapcsolatban áll az eredetivel, akkor is, ha feltüntetik a termék valódi eredetét, vagy ha az oltalom alatt álló elnevezést lefordítják. A bejegyzett elnevezést viselő termékek fenn kell tartani a megkövetelt kapcsolatot az érintett földrajzi régióval (vagyis az ilyen neveket nem lehet „áthelyezni”). Ez a bejegyzett elnevezés használatának jogával rendelkező termelők számára erős védelmet nyújt a jogaik közvetlen vagy közvetett megsértése ellen,
- a termékek eredetét, jellegét vagy tulajdonságait illető hamis vagy megtévesztő információ feltüntetése a csomagoláson, amely a termékek származását illetően hamis benyomást kelthet.

A nem megfelelő termékek kivonása a piacról

Ha egy terméket egy bejegyzett EU-s minőségi termékkel versenyezve forgalmazznak, anélkül hogy az teljesítene a termékleírás követelményeit, el kell távolítani a piacról. Azok a termékek, amelyek (a rendeletben meghatározott) adott időtartam alatt jelen voltak a piacon, a bejegyzés után csak korlátozott ideig hozhatók forgalomba. Például, amikor a *Jambon de Bayonne* OFJ-t bejegyezték, azok a dán vállalatok, amelyek az adott időpontot megelőző öt éven keresztül a kérdéses név használatával törvényesen forgalmazták sonkát, kifogást nyújtottak be. A döntés úgy szólt, hogy folytathatják termékük forgalmazását *Jambon de Bayonne* néven az elnevezés bejegyzésének dátumától számított három éves átmeneti időszakban, feltéve, hogy a címkén egyértelműen jelölik a termék valódi eredetét.

Kapcsolat a védjegyekkel

A rendeletek foglalkoznak azokkal a lehetséges esetekkel, amikor konfliktus alakul ki egy védjegy és egy földrajzi elnevezés között, és megkísérik megteremteni a helyes egyensúlyt a versengő szellemi tulajdonjogok közt.

Lagule, PDO
Forrás: Coopérative Jeune Montagne

Budějovické pivo, PGI
Fotó: Archive of Budweiser
Budvar, N. C.

4. Termékleírások

A termékleírás a terméknév bejegyzésének kulcseleme, mivel meghatározza a később minden fél által tiszteletben tartandó feltételeket. A termelők állítják össze saját termékleírásaikat. Bár ezeket felülvizsgálják a nemzeti és uniós hatóságok, a rendszerekben erős elem az önszabályozás.

Mi a termékleírás?

A termékleírásnak tartalmaznia kell minden, a termék ismertetéséhez szükséges technikai információt. Elég részletesnek kell lennie ahhoz, hogy az érintett területen egy új termelő megkezdhesse az adott termék előállítását, ha úgy kívánja.

A termékleírás a kérelmet alátámasztó legfőbb bizonyíték. Az összeállítás után a termékleírásban foglalt feltételek kötelezőek minden olyan termelő számára, aki használni kívánja a bejegyzett elnevezést, és kiindulási pontként szolgálnak a hatóságok vizsgálataihoz. Csak a termékleírásnak megfelelő termékek forgalmazhatók az OEM vagy OFJ bejegyzett elnevezéssel.

A termékleírások módosíthatók (például a tudományos vagy műszaki fejlődés figyelembevételére céljából, vagy ha egy földrajzi területet újra meghatároznak). Ilyen esetben a termelő engedélykérelmet nyújt be a nemzeti hatóságokhoz, akik továbbküldik a főbb elemeket jóváhagyásra az Európai Bizottsághoz. Harmadik országok esetében a bejegyzési és módosítási kérelmeket közvetlenül a Bizottsághoz lehet küldeni.

A termékleírás tehát meghatározó tényező a bejegyzés megszerzéséhez, és fontos szerepet játszik a rendszer iránti bizalom fenntartásában is.

Queijo de Azeitão, PDO

Mi szerepel az elnevezésben?

A termék elnevezésének a következőket kell tartalmaznia:

- egy régió, meghatározott földrajzi hely vagy ország neve,
- vagy egy hagyományos név, amely nem szükségszerűen a régió neve, de egyértelműen köthető egy adott régióhoz, meghatározott földrajzi helyhez vagy országhoz.
- Nem jegyezhetők be:
 - olyan elnevezések, amelyek valamely növény- vagy állatfajta nevével ütköznek, és ezáltal félrevezethetik a fogyasztót,
 - olyan elnevezések, amelyek bejegyzésük esetén valamely védjegy jó hírneve, elismertsége és a használatának tartóssága miatt a termék tényleges azonossága tekintetében megtéveszthetik a fogyasztókat,
 - olyan elnevezések, amelyek szokásossá váltak, és amelyeket általánosságban használnak egy termék leírására, annak eredetétől függetlenül.

Mit takar a „Termék leírása”?

A termék leírásába beletartoznak:

- fizikai tulajdonságok (alak, szín, súly stb.),
- kémiai jellemzők (legkisebb zsírtartalom, legnagyobb víztartalom stb.),
- mikrobiológiai információk (pl. jelenlévő baktériumok),
- biológiai adatok (faj, változat stb.),
- érzékszervi tulajdonságok (íz, aroma, szín, illat stb.).

Alapvetően a leírás azt határozza meg, hogy milyen módon egyedi a termék, és részletezi, hogyan lehet megkülönböztetni ugyanazon kategória más termékeitől. Szintén fontos lehet a feldolgozás, csomagolás és kiszereelés leírása, mert a darabolás, szeletelés, reszelés vagy csomagolás módszere alapvető lehet a termék tulajdonságainak és értékének megőrzéséhez.

A földrajzi terület leírásának módja

Egy termelő/feldolgozó terület határait általában természeti vagy emberi tényezők határozzák meg, és néha a közigazgatási határok. A termékleírásban alátámasztó dokumentumok – többek között térképek – használatával pontosan meg kell határozni az érintett földrajzi terület határait.

Országot kivételes esetben lehet megnevezni, ha az érintett ország egész területe mutat a minőségmegjelölés iránti kérelem szempontjából fontos homogén tulajdonságokat.

Annak igazolása, hogy a termék a meghatározott területről származik

A kérelmezőkkel szemben támasztott fő követelmény e tekintetben a termék teljes nyomon követhetőségének bizonyítása. Egyértelműen meg kell határozni azt az utat, amit a termék az előállítási területtől a piacra kerülésig megtesz. A termékleírásban be kell mutatni, hogy milyen intézkedéseket hoztak (például nyilvántartást kell vezetni) a nyomon követhetőség biztosítása érdekében, vagyis annak igazolására, hogy a termék és adott esetben a nyersanyag a régióból származik.

Előállítási módok

Az előállítási mód leírásának elég részletesnek kell lennie ahhoz, hogy a régió belül bármely termelő előállíthassa az élelmiszert, ha úgy kívánja. A megkövetelt fő információk:

- a mezőgazdasági termék vagy élelmiszer előállítási módja,
- a termelés autentikus helyi módja,
- csomagolás (adott esetben).

Az alapvető kapcsolat a termékleírásban

Az OEM és az OFJ esetében a termék és a földrajzi terület közti kapcsolat magyarázata a termékleírás legfontosabb eleme, mivel be kell mutatnia, miért köthető egy termék egy adott területhez és nem egy másikhoz. Más szavakkal: a termékleírásból ki kell derülnie, hogy egy adott régió tulajdonságai hogyan befolyásolják a terméket oly módon, ahogyan arra más régió nem képes. Az OEM és az OFJ esetében egy termékleírásban nem elegendő indoklás egyszerűen bemutatni, hogy bizonyos területek egy adott élelmiszer előállítására specializálódtak. A kérelmezőknek okozati kapcsolatot kell igazolniuk a terület és a termék tulajdonságai és hírneve között (pl. egyedi környezeti vagy egyéb feltételek), beleértve bármely idetartozó természeti vagy emberi tényezőt is.

Például a talajtípus, a topográfia, a klíma/mikroklíma, a növényvilág stb. mind hatással vannak a végtermékre. A helyi szakértelem és az elkészítéssel kapcsolatos különleges ismeretek is fontosak. A két dolog általában összefügg. Például a legelők és a levegő minősége a fajtaválasztással együtt lehetővé teszi egy település sajtermelői számára, hogy jövedelmező vállalkozást alakítsanak ki a másképp reménytelen körülmények között. Más esetekben teraszokat, különleges öntöző- vagy örlőrendszereket hoztak létre bizonyos termékek előállítására, melynek során az emberi képességek segítettek igazodni a földrajzi kényszerűségekhez.

5. Az OEM/OFJ nyújtotta előnyök

Az EU minőségtermék-megjelölési rendszereit a termelők és fogyasztók jogainak védelmére tervezték. A rendszerek mindkét fél számára jelentős előnyökkel bírnak.

Előnyök a gazdálkodók/élelmiszer-termelők számára...

A gazdálkodók kiindulási pontja az kell legyen, hogy egy terméknev használatának kizárólagos joga magasabb árhoz vezet-e, mint az ugyanabban az élelmiszer-kategóriában hasonló termékekért kapott ár. Bizonyított, hogy ez így van. Például az OEM- megjelöléssel rendelkező francia *Comté* sajt piaci ára a többi sajttal szemben egy tízéves időszakon át jobban emelkedett. A *Comté* termelőinek nyereségessége pedig felülmúlja a versenytársaikét.

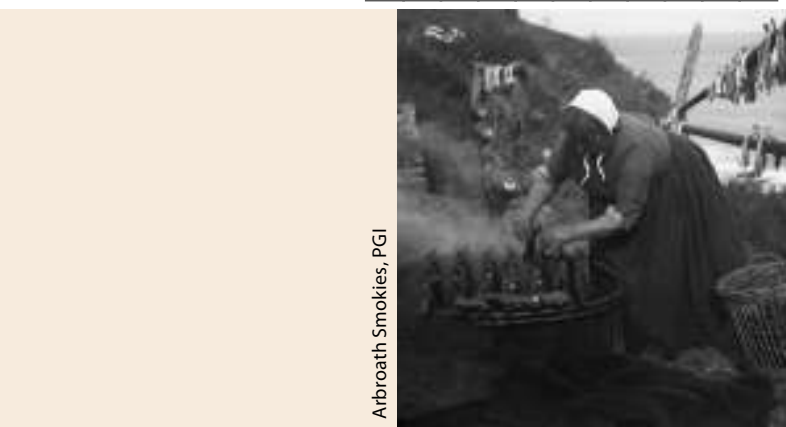
Egy a sajtágazatban végzett tanulmány szerint a megjelöléssel rendelkező sajtok 30%-kal magasabb árat érhetnek el a velük versenyző termékekhez képest (vö. Secodip 2000 adatai). A földrajzi jelzéssel oltalmazott *Parmigiano Reggiano* sajt és az illóolajok szintén jelentős árelőnyben részesültek. A tanulmányok azt is kimutatták, hogy a hozzáadott érték az élelmiszerlánc mentén eloszlik, így a termelők és helyi feldolgozók ugyanúgy nyernek, mint a viszonteladók és más további szereplők.

Valódi hozzájárulás a vidékfejlesztéshez

Az OEM és az OFJ nemcsak a minőséggel, hagyománnyal és hírnévvel való kapcsolatuk miatt védendők; hanem mert jelentősen hozzájárulnak a fenntartható vidékfejlesztéshez. Több tanulmány⁵ is kimutatta, hogy fontos szerepük van a vidék megújításában, mivel biztosítják a mezőgazdasági élelmiszerek oly módon történő előállítását, amely megőrzi a helyi növényfajtákat, kedvez a helyi embereknek, támogatja a vidéki sokszínűséget és elősegíti a társadalmi kohéziót⁶, valamint új munkalehetőségeket teremt a termelés, feldolgozás és más kapcsolódó szolgáltatások terén. Teljesülnek a mai népesség szükségletei, míg a természeti erőforrások és hagyományos képességek megőrződnek a jövő generációi számára.

...és a fogyasztók számára

A minőséget igazoló címkek kitűnő marketingüzenetet hordoznak a magas hozzáadott értékkel rendelkező termékekről. A rendszerek lehetővé teszik a gazdálkodók és

Arbroath Smokies, PGI

Bekeretezett rovat: Egy gyakorlati példa

A Skóciában előállított füstölt halkülönlegesség – az Arbroath Smokie – története megvilágítja, hogy a termelők számára milyen értékes lehet egy minőség-megjelölés. A fő pontok:

- A már tevékenykedő termelők/feldolgozók felfigyelnek egy azzal versengő, hasonló termék piaci megjelenésére.
- A versenyző terméknek sem az íze nem volt megfelelő, sem a kinézete nem hasonlított az eredeti termékre (nem ugyanolyan módon állították elő).
- Egy termelői egyesület megalakítása, és az OFJ iránti kérelem benyújtása és jóváhagyása után most már csak akkor használhatja egy termék az Arbroath Smokie nevet, ha helyben (Arbroath város központjának nyolc kilométeres körzetén belül) és szigorú előírásoknak megfelelően állították elő.
- Az OFJ nemcsak a magasabb ár fenntartásához szükséges terméknévvédelmet nyújtja az eredeti Arbroath Smokie termelőinek, hanem megnöveli a termelők esélyeit arra, hogy jogosultak legyenek a kiváló minőségű termékek promócióját célzó támogatásra.

termelők számára, hogy tájékoztassák a fogyasztókat termékeik különleges tulajdonságairól és eredetéről, az ellátási láncban részt vevő közvetítők (terjesztők, nagykereskedők, kiskereskedők stb.) számától függetlenül.

⁵ Például: Impact de l'utilisation d'une indication géographique sur l'agriculture et le développement rural (*Fromage de Comté, France*) – MAAPAR, 2003/2004; Geographic Indications in France – A dynamic sector of the Food Industry (Földrajzi jelzések Franciaországban – Az élelmiszeripar egy dinamikus ágazata) – Dupont ; High Quality Products and regional specialities: A promising trajectory for endogenous and sustainable development (Kiváló minőségű termékek és regionális különlegességek: Ígéretes pályagörbe az endogén és fenntartható fejlődés számára) – Jan Douwe van der Ploeg; Geographical Indications and Rural Development in the EU (Földrajzi jelzések és vidékfejlesztés az EU-ban) – Carina Folkesson, Lund University.

⁶ Az Európa Tanács megfogalmazása szerint: „A társadalmi kohézió olyan fogalom, amely olyan értékeket és elveket foglal magában, amelyek célja, hogy minden polgár diszkrimináció nélkül és egyformán részese legyen az alapvető társadalmi és gazdasági jogokból.”

Boeren-Leidse met sleutels, PDO

A fogyasztók számára a fő előnyök:

- a címke fő üzenete – minőségi terméket jelöl,
- a felhasználóbarát címkézésnek köszönhetően nagyszerű európai élelmiszerek igen széles skálájából választhatnak,
- tájékoztatást kapnak a termék eredetéről és tulajdonságairól (összetevők stb.), valamint a hagyományos előállítási módról,
- garancia, hogy a termékek eredetiek, nem másolatok vagy utántzatok,
- bizonyosság, hogy az élelmiszert a részletes termékleírás alapján állították elő,
- a fogyasztók felismerhetik és megvehetik saját régiójuk vagy egyéb konkrét régiók termékeit, ha úgy döntenek,
- megkapják azt az általános tájékoztatást, amelyre szükségük van ahhoz, hogy el tudják dönteni, a megjelölt kiváló minőségű termékek jó ár-érték arányt nyújtanak-e.

Az EU minőséget igazoló címkéi tehát a vásárlás előtt kombinált tájékoztatást nyújtanak a fogyasztók számára a termék minőségéről, tulajdonságairól és származásáról, valamint értékéről. Ezek a tulajdonságok köztudottan fontosak a fogyasztók számára. Az Európai Bizottság által megrendelt számos felmérés jelzi, hogy az EU polgárai szerint a KAP fő előnye az, hogy gondoskodik a fogyasztók által vásárolt élelmiszer biztonságosságáról és jó minőségéről⁷.

⁷ Eurobarometer-felmérések:

http://europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/eb_special_en.htm

⁸ A Tanács 510/2006/EK rendelete (2006. március 20.) a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról (HL L 93., 2006.3.31.), és ugyanakkor frissítette a HKT-re vonatkozó szabályokat is: Lásd a Tanács 509/2006/EK rendelete (2006. március 20.) a hagyományos különleges termékek minősülő mezőgazdasági termékekről és élelmiszerekről (HL L 93., 2006.3.31.).

6. Hogyan működik az OEM és az OFJ a gyakorlatban

Az EU 2006 márciusában frissítette az OEM-ről és az OFJ-ről szóló rendeleteit⁸. Több fontos változtatás is történt, többek között az EU rendszerének megnyitása a nem uniós országokból származó termelői csoportok közvetlen kérelmei előtt. A bejegyzési eljárás ugyanaz az oltalom alatt álló eredetmegjelölések és az oltalom alatt álló földrajzi jelzések esetében is.

Új rendeletek – mi változott?

A minőségmegjelölésről szóló új rendeletek jelentősen egyszerűsítik a rendszereket. Például a múltban a kérelmezők (termelői csoportok) a tagállamuk hatóságaihoz nyújtották be egy termékelnevezés bejegyzése iránti kérelmet. A hatóságok megvizsgálták az igénylést, majd a teljes kérelmet továbbították az Európai Bizottságnak, amely gyakran újra elvégezte a teljes vizsgálatot. Az új szabályok szerint a tagállamok végzik a kérelem felülvizsgálatát az uniós szinten meghatározott szabályozások és iránymutatások alapján. A Bizottság részt vesz a (az EU Hivatalos Lapjában közzétett egyéges dokumentumban csoportosított) főbb elemekre kiterjedő ellenőrzési eljárásban annak biztosítása érdekében, hogy a kérelmek megfeleljenek a rendeletekben meghatározott felételeknek és a megközelítés egységes legyen mind a 25 tagállamban. Ez meggyorsítja a bejegyzési folyamatot új kérelmek esetében.

További változás, hogy – részben a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) egy 2005-ös döntése nyomán – az EU fogadhat harmadik országok termelőitől származó, a terméknevek EU-rendszerben történő bejegyzésére irányuló és közvetlenül a Bizottsághoz küldött kérelmeket. Korábban ezeknek a termelőknek a nemzeti hatóságaiokon keresztül kellett intézkedniük, amelyek esetleg nem voltak hajlandóak vagy képesek a kérelem továbbítására.

Kérelem benyújtása/kérelmezővé válás

A bejegyzés önkéntes – maguk a termelők döntenek el, kezdeményezik-e. Az első lépés a termékelnevezés bejegyzése iránti kérelem – a termelők döntenek el, hogy a termékük tulajdonságai alapján OEM vagy OFJ iránti kérelmet nyújtanak-e be.

Általában a termelői csoportok társulásként nyújtanak be kérelmet. Az EU szabályai mindig eleve kizárták minden olyan termékleírás készítését, amely egyetlen termelő számára biztosítana jogi monopolhelyzetet az élelmiszer előállítására.

Átláthatóság

Az EU rendszere átlátható és nyitott. A termékleírásokat a tagállamok, harmadik országbeli elnevezések esetében a Bizottság teszi közzé. A kérelmezési eljárás során az érdekelt feleknek lehetőségük van kifogás benyújtására számos különböző okból.

A nemzeti hatóságok szerepe

A rendeletek 2006. márciusi felülvizsgálatát követően a termékmegjelölés bejegyzése iránti kérelmet benyújtó termelők ezt továbbra is a nemzeti hatóságaikon keresztül teszik. A nemzeti hatóságok biztosítják a kérelem közzétételét, valamint a tagállamban bármely érdekelt fél számára a kifogás lehetőségét. Ha a kérelem elfogadható, a tagállam elküldi a Bizottsághoz bejegyzésre; ha nem, elutasítja.

Az Európai Bizottság szerepe

A Bizottság megvizsgálja a tagállamok által beküldött kérelmeket, ideértve a termékleírás minden esetben egy egységes dokumentumba foglalt fő elemeit, és értékeli, hogy megfelelnek-e a vonatkozó rendelet szerinti előírásoknak. Ha egy kérelem megfelel a szabályoknak, a bejegyzés iránti kérelemhez kapcsolódó egységes dokumentumot közzéteszik a Hivatalos Lapban. A Bizottság értékeli minden, a megjelölés bejegyzésével szemben harmadik felek által benyújtott kifogást is. Független tudományos tanácsot is kérhet.

Egyéb uniós szintű szervek

A minőségmegjelölések általános szabályait az Európai Bizottság javaslatai alapján az EU Miniszterek Tanácsának rendeletei hozták létre. A tanácsi rendeletek kialakításának folyamata alatt az Európai Parlament is véleményt nyilvánított. A rendeletek hatálybalépésének időpontjától kezdve a Bizottság feladata alkalmazásuk biztosítása. Az egyéni termékekre vonatkozó kérelmeket a Tanács vagy az Európai Parlament nem véleményezi.

Meddig tart a teljes eljárás?

A korábbi rendeletek alapján a Bizottságnak a bejegyzés iránti kérelmeket hat hónapon belül meg kellett vizsgálnia. Ha szükségesnek tartotta, kérhetett kiegészítő információt vagy egyértelműsítést. A benyújtott kérelmek összetettsége és adminisztratív kezelési igénye miatt – ideértve a fordítási szükségletet és a kiegészítő információ-

Lapin Puiikula, PDO

ók beérkezése miatti eltolódást – egy elnevezés bejegyzéséhez a Bizottságnak legalább 18 hónapra volt szüksége, de gyakran jóval hosszabb időre is. Az új rendeletek hatálya alatt ez az időtartam az egyszerűbb eljárásoknak köszönhetően lerövidülhet.

Mások is csatlakozhatnak?

Az OEM/OFJ megjelöléshez kapcsolódó földrajzi területen bármely termelő vagy termelői csoport jogosult a bejegyzett elnevezés használatára az érintett termék forgalmazásakor, amíg betartja a termékleírásban meghatározott előállítási feltételeket. Ez az egyik oka annak, hogy a kérelmeket általában termelői csoportok nyújtják be, amelyek rendszerint egy hely minden érdekelt termelőjét képviselik. A csoportok fogyasztókat vagy más érdekelt feleket is magukban foglalhatnak.

Megtámadható-e egy kérelem?

Az ellenőrzési eljárás részeként a kérelemmel foglalkozó tagállam nemzeti kifogási eljárást kezdeményez, amely biztosítja a kérelem megfelelő közzétételét, és megállapít egy ésszerű időtartamot, amelyen belül bármely jogos érdeklélő, a tagállam területén letelepedett vagy székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy kifogást emelhet. Bármely egyén vagy csoport emelhet kifogást. Létezik egy olyan uniós szintű lehetőség is, miszerint bármely tagállam vagy harmadik állam vagy bármely jogos érdeklélő, harmadik országban letelepedett egyén a *Hivatalos Lapban* történő közzététel időpontjától számított hat hónapon belül kifogást emelhet (a Bizottsághoz benyújtott, kellően indokolt nyilatkozatával).

A Bizottságnak bizonyos lépéseket kell követnie a kifogások kezelésekor, pl.:

- a kifogás szabályok szerinti elfogadhatóságának értékelése (elutasítás, ha nem elfogadható),
- egyeztetési eljárás kezdeményezése az érintett felek között, a kölcsönösen elfogadható megoldás megtalálása érdekében,
- végső döntőbíróként való fellépés, ha más megoldás nem lehetséges.

Ha nem nyújtanak be kifogást, a bejegyzés a dosszié újbóli megvizsgálása nélkül megtörténik.

Roquefort, PDO

A minőségjelölések bejegyzési eljárásai

- A termelői csoport pontos követelményeknek megfelelően meghatározza a terméket,
- a termékleírást tartalmazó kérelmet elküldik az illetékes tagállamnak,
- a nemzeti hatóságok megvizsgálják a kérelmet, eldöntik, hogy elfogadható-e a bejegyzés iránti kérelem, majd továbbítják döntésüket a Bizottság felé,
- a kérelmet uniós szinten számos ellenőrzési eljárásnak vetik alá,
- ha megfelel a követelményeknek, az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételben tájékoztatják az érdekelteket,
- az Európai Bizottság közzéteszi (például a weboldalon) a bejegyzésre benyújtott termékelnevezések naprakész jegyzékét, a hozzájuk tartozó termékleírásokkal együtt.

Könnyebb egy nevet OFJ-ként bejegyeztetni mint OEM-ként?

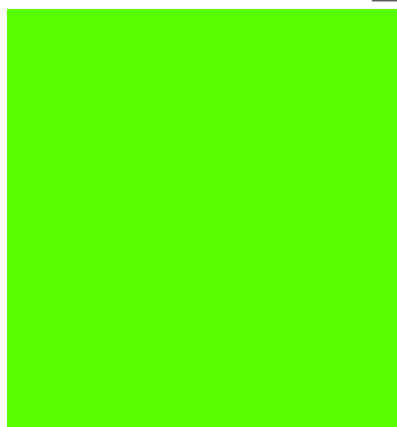
Az eljárást tekintve kevés különbség van az OEM és az OFJ iránti kérelem közt. A földrajzi területtel való kapcsolatnak erősebbnek kell lennie OEM esetén; ezért ez az okozati kapcsolat magasabb szintű bizonyítását kívánhatja meg. A bejegyzési követelmények közti különbségek azonban viszonylag jelentéktelenek, és a bejegyzési eljárás egyszerűsége inkább azon múlik, hogy a termék mennyire alkalmas a bejegyzésre.

Elutasítható vagy törölhető-e a bejegyzés?

A kérelmek elutasíthatók, ha a tagállam és/vagy a Bizottság úgy véli, a termék nem felel meg a szabályozási követelményeknek. Egy név bejegyzése törölhető is bármely jogos érdeklővel és a törlés kérelmezésére alapos indokkal rendelkező egyén kérelmére, vagy ha a Bizottság úgy véli, már nem biztosított a termékleírásnak való megfelelés.

A 2006-ban létező bejegyzések

Az új rendelet hatálybalépésekor a már bejegyzett elnevezések automatikusan az új rendelet oltalma alá kerültek, és automatikusan felvették őket a jegyzékbe.

Lammefjordsgulerod, PGI

7. Minőségbiztosítási logók – biztosíték a fogyasztók számára

A fogyasztók növekvő érdeklődése a kiváló minőségű termékek iránt a tájékoztatás javítását is megkívánja. A minőségbiztosítási logók segítségével az EU lehetővé tudja tenni az agrárélelmiszer-ágazat számára, hogy tájékoztassa az EU-n belül és kívül a nagykereskedőket, forgalmazókat és fogyasztókat minőségi rendszerei meglétéről és értékéről. A címkék létfontosságúak, az uniós gazdálkodók és termelők számára biztosítják, hogy a jobb minőségért cserébe magasabb bevételekre tegyenek szert, a fogyasztók számára pedig különleges termékeket nyújtanak, amelyek mellé egy adott előállítási módszer és a körülhatárolt földrajzi eredet garanciája jár.

Az uniós szimbólumok – a minőségbiztosítási címkék

A fogyasztók és az élelmiszer-kereskedők az OEM-, OFJ- vagy HKT-státusszal rendelkező termékeket az EU-csillagokat körülölelő kék és citromsárga „nap”-logókról ismerhetik fel. Ezen felül az OEM és az OFJ esetében középen a vidék szimbóluma látható: barázdák, amelyek a bejegyzett terméknévhez kapcsolódó meghatározott földrajzi területet jelölik. Ezek az uniós szimbólumok az eredetiség garanciáját nyújtják, azt, hogy az érintett élelmiszertermékeket egy adott régióban vagy egyedi termelési módszerek használatával készítették. A szimbólumok célja részben az utánpótlás megakadályozása abban, hogy saját termékeiket az eredeti árúnak adják ki, de a termelők számára is lehetővé teszik a figyelem felhívását termékeikre. 2009. május 1-jétől a termelők vagy kereskedők kötelesek lesznek használni az uniós szimbólumot vagy a megfelelő OEM-, OFJ- vagy HKT-jelzést a bejegyzett termékeken.

Az egyes címkék használata a termékre vonatkozó egyedi követelményektől függ.

Oltalom alatt álló eredetmegjelölések (OEM)

Az OEM-megjelölést viselő termékek példái:

- *Prosciutto di Parma* (sonka) – Olaszországból
- *Kalamata* (olívaolaj) – Görögországból
- *Camembert de Normandie* (sajt) – Franciaországból
- *Castanha de Padrela* (gesztenye) – Portugáliából

Oltalom alatt álló földrajzi jelzések (OFJ)

Az OFJ-megjelölést viselő termékek példái:

- *Calçot de Valls* (zöldség) – Spanyolországból
- *Nürnberger Bratwürste/Nürnberger Rostbratwürste* (kolbász) – Németországból
- *Scotch Beef* (marhahús) – az Egyesült Királyságból (Skóciából)
- *Budějovické pivo* (sör) – a Cseh Köztársaságból

A HKT-megjelölést viselő termékek példái:

- *Mozzarella* (sajt) – olasz hagyomány
- *Lambic, Gueuze Lambic, Gueuze/Lambiek, Geuze-Lambiek, Geuze* (sörök) – belga hagyomány
- *Falukorv* (hagyományos húsalapú termék) – svéd hagyomány
- *Karjalanpiirekka* (aprósütemény) – finn hagyomány

Ha a fogyasztók látják az uniós logót, tudják, hogy az azt viselő termék az „igazi”. Az uniós logó az EU összes hivatalos nyelvén hozzáférhető⁹.

⁹ A honlap címe: http://europa.eu.int/comm/agriculture/foodqual/protect/logo_en.htm.

8. Az EU rendszere nyitott a nem uniós országok előtt

A minőségpolitikáról szóló új rendeletek 2006. márciusi elfogadásával az EU hatékonyabbá és a WTO-val teljes mértékben összeegyeztethetővé tette az OEM- és az OFJ-bejegyzési eljárást.

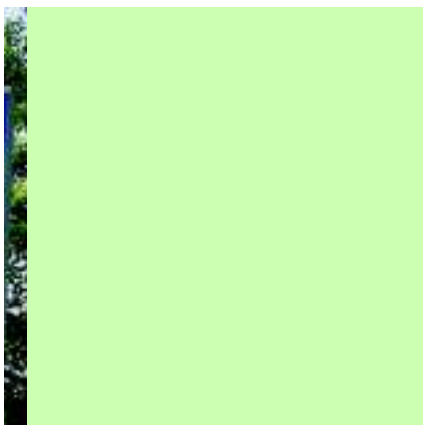
A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) egy 2005-ben kiadott testületi döntésében¹⁰ megkövetelte az EU rendeleteinek a többoldalú kereskedelmi szabályokkal való összhangba hozását; egyrészt azért, hogy formálisan törlik a követelményt, miszerint a harmadik országnak hasonló oltalmat kell alkalmaznia kölcsönös és egyenlő alapon, és másrészt azért, hogy a harmadik országokbeli gazdasági szereplők közvetlenül a Bizottsághoz nyújthassák be kérelmeiket és kifogásaikat. A döntés végrehajtásának határideje 2006. április 3. volt.

Az EU minőségmegjelölési rendszerei régóta nyitottak nem uniós országok termelői előtt, és 2006. március 31-től a harmadik országok termelőinek OEM-, OFJ- és HKT-bejegyzése iránti kérelmeit, valamint a harmadik országokban élő egyének kérelmekkel szembeni kifogásait közvetlenül a Bizottsághoz be lehet nyújtani, ellentétben a korábban használt nemzeti kormányzati csatornákkal.

A harmadik országok termelői letölthetik az Európai Bizottság weboldaláról¹¹ a földrajzi jelzések és eredetmegjelölések bejegyzése iránti kérelmek benyújtásáról szóló egyértelmű útmutatót a szükséges nyomtatványokkal együtt. Ezen felül a harmadik országokbeli egyének és csoportok a javasolt bejegyzésekkel szemben közvetlenül a Bizottsághoz nyújthatnak be kifogást.

¹⁰ WT/DS 290., 2005. március 15. (Ausztrália) és WT/DS 174., 2005. március 15. (USA).

¹¹ A honlap címe: http://ec.europa.eu/agriculture/foodqual/quali1_en.htm.

Oude Geuze, TSG

9. Hagyományos különleges termék (HKT)

Ahhoz, hogy egy elnevezést bejegyezzenek a HKT-rendelkezések alapján, a terméknek olyan jellemzőkkel kell rendelkeznie, amelyek más termékektől megkülönböztetik. Hagyományos terméknek kell lennie különleges tulajdonságokkal, vagyis olyan jellemzőkkel, amelyek egyértelműen megkülönböztetik az élelmiszert az azonos kategóriába tartozó hasonló élelmiszerektől.

Mi különbözteti meg a HKT-termékleírást?

A HKT-rendszerben megkövetelt különleges jellemzők közé tartozik:

- a hagyományos nyersanyagok használata az élelmiszer előállítása során, vagy
- a hagyományos összetétel, vagy
- a hagyományos módszereket idéző előállítási és/vagy feldolgozási mód.

Röviden, a HKT-megjelölés megszerzéséhez a terméknek olyan jellemzőket kell birtokolnia, amelyek megkülönböztetik más termékektől, valamint hagyományosnak kell lennie.

Hagyományos elnevezések

„Hagyományos”-nak a közösségi piacon a nemzedékek közötti átadáshoz szükséges időtartam – általában legalább 25 év – óta bizonyítottan jelen lévő termék tekinthető.

A HKT-rendszer konkrét előnyei

A HKT-megjelölés fő célja az, hogy a földrajzi területhez nem szükségszerűen kapcsolódó kiváló minőségű termékek megkülönböztethessék magukat más termékektől, és

így piaci ártöbbletre telessenek szert. A rendszer segít megőrizni az EU kulturális örökségének részét képező eredeti termékeket.

Eljárások

A kérelmet termékleírásnak kell kísérnie, amely alapján megállapítható a bejegyzési feltételeknek való megfelelés, és amelynek legalább a következő adatokat kell tartalmaznia:

- a bejegyzendő elnevezést és annak feltüntetését, hogy a termelő/csoportosulás a bejegyzést az elnevezés kizárólagos használatával vagy anélkül kéri, és hogy a név egy vagy több nyelven jegyezhető-e be,
- a termék tulajdonságainak leírása, amely megadja a különleges tulajdonságokat adó főbb fizikai, kémiai, mikrobiológiai és/vagy érzékszervi jellemzőket,
- az előállítási mód leírása, beleértve a felhasznált alapanyagok és/vagy összetevők jellegét és tulajdonságait és/vagy a termék elkészítésének módját,
- a hagyományos jelleg értékelését lehetővé tévő adatok – azaz a termék különlegességét meghatározó és alátámasztó kulcsfontosságú elemek,
- tanúsítási és ellenőrzési előírások.

Comté, PDO

Egy elnevezés HKT-jegyzékbe történő bejegyzése iránti kérelmet a név kizárólagos használatának fenntartásával vagy anélkül is be lehet nyújtani:

- A „név fenntartása nélkül” azt jelenti, hogy a bejegyzett elnevezés továbbra is használható azon termékek címkézésén, amelyek nem felelnek meg a bejegyzett termékleírásnak, de a „hagyományos különleges termék” megjelölés, a „HKT” rövidítés vagy a társított uniós logó nem tüntethető fel rajtuk (például a Mozzarella sajt egy név fenntartása nélküli HKT).
- A „név fenntartásával” azt jelenti, hogy a bejegyzett termékleírásnak nem megfelelő, hasonló élelmiszerek címkézésén sem az elnevezés – még akkor sem, ha nem kíséri a „hagyományos különleges termék” megjelölés –, sem a „HKT” rövidítés vagy a társított uniós logó nem használható.

Érintett felek

Ugyanazok a gazdálkodók/feldolgozók, nemzeti és uniós szereplők érintettek, mint az OEM és OFJ esetében.

A HKT rendszere nyitott a nem uniós országok előtt?

A HKT-rendszer nyitott a harmadik országok termelőinek kérelmei előtt. A rendszer a világ minden tájáról származó termelők előtt nyitott, ha betartják a termékleírást és alávetik magukat a megfelelő ellenőrző mechanizmusoknak.

Volailles du Gers, PGI
Fotó: Avigers

10. Gyakran feltett kérdések a minőségpolitikáról

K.: Hol található további információ a mezőgazdasági minőségpolitikáról?

- V.: • Az Európai Bizottság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóságának a weboldalán: http://europa.eu.int/comm/agriculture/foodqual/quali1_en.htm.
- A minőségmegjelölésekről szóló közösségi rendeletek útmutatójában: http://europa.eu.int/comm/agriculture/publi/gi/broch_en.pdf.

K.: Miért van az EU-nak mezőgazdasági minőségpolitikája?

V.: A fogyasztók a termékek vásárlásakor nem csak a magas szintű étrendi, egészségügyi és higiéniai szabványokat keresik. Egyre inkább keresik a termék eredetére és előállítási módjára vonatkozó tanúsítást és garanciát. A fogyasztók fokozott tudatossága nyilvánul meg az olyan termékek iránti keresletben, amelyek egyéni tulajdonságai különleges előállítási módszerekhez, összetételhez vagy eredethez kapcsolódnak.

K.: Kinek származik haszna a minőségpolitikából?

V.: A fogyasztók és a mezőgazdasági termelők is jól járnak. A fogyasztók a minőségbiztosítási rendszerek és a logók segítségével garanciát kapnak arra, hogy eredeti, kiváló minőségű élelmiszereket vásárolnak. Az ilyen élelmiszerek előállításához szükséges képességekkel és kapacitással rendelkező termelő számára a magasabb piaci ár jelenti a hasznot – ez a külön erőfeszítésnek és a normánál szigorúbb előírások szerinti termelés többletköltségének a jutalma.

K.: Miért jó ez a vidéki településeknek?

V.: Ha több hozzáadott-értékű termelés marad vidéki területeken, egész közösségek részesülhetnek olyan előnyökből, mint: a gazdasági tevékenységek fennmaradása; jobb munkalehetőségek; egyéb járulékos hasznok más vidéki tevékenységek számára, mint például a turizmus (néha ez a kiegészítő tevékenység a mezőgazdasági üzemben zajlik).

K.: Miben különbözik a három fő uniós minőségbiztosítási rendszer?

V.: Az OEM és az OFJ esetében egyértelmű a kapcsolat egy meghatározott földrajzi régióval. A fő különbség a kettő között csak az, hogy milyen szorosan kapcsolódik a termék a meghatározott földrajzi területhez. Általánosságban az OEM-termék tulajdonságainak a területből kell erednie (vagy a helyi nyersanyagokból, éghajlatból, talajminőségből vagy más helyi tényezőkből). És az adott helyen kell előállítani és feldolgozni. Az OFJ-termékek esetében elegendő, ha az előállítás egy szakasza a meghatározott területen történik. A *HKT (hagyományos különleges termék)* nem a földrajzi eredetre, hanem a hagyományos jellegre utal, vagy az összetételben vagy az előállítás módjában.

K.: Mik azok a szokásos elnevezések, és léteznek-e jegyzék az ilyen nevekről?

V.: A szokásos elnevezés, bár arra a helyre vagy régióra utal, ahol a terméket eredetileg előállították, egy termék-típus általánosan elterjedt nevévé vált, vagyis a földrajzi név mindennapos használatba került, és egy olyan termék-kategóriát jelöl, amely nem szükségszerűen származik az azonos nevű régióból. Az EU nem tudott jegyzéket készíteni a mezőgazdasági termékek vagy élelmiszerek szokásossá vált elnevezéseiről. Az, hogy bizonyos nevek védelmét nem kérvényezte termelői csoport, nem jelenti azt, hogy szokásos elnevezésnek minősíthetők.

K.: A földrajzi jelzés nem csak a kereskedelmi korlátok egy formája, amely csak uniós érdekeket szolgál?

V.: Nem, a földrajzi jelzések nem kereskedelmi korlátok. Épp ellenkezőleg, a földrajzi jelzések megkönnyítik a kereskedelmet, mert egyenlő feltételeket biztosítanak a minőségi termékek számára, és így hozzájárulnak a

fogyasztói választék növeléséhez. Az EU biztosítani akarja, hogy a fogyasztókat és a termelőket ne vezesse félre az olyan termékek címkézése, amelyek máshonnan származnak. Ez előfordulhat, ha egy regionális termék nevét védjegyzte egy utánzó, vagy mert a nem megfelelő címkézési törvények lehetővé teszik bármely termelő számára a földrajzi jelzés használatát és így a jó hírnévből származó előnyben való részesedését. A kanadai fogyasztók nem vehetnek olyan eredeti olasz pármái sonkát Kanadában, amelyen a „Parma Ham” címke szerepel, mert Kanadában a „Parma Ham” védjegy egy másik termék számára van fenntartva.

K.: Magára maradt-e Európa a regionális minőségi termékek védelmének fokozására tett erőfeszítésekben?

V.: Egyáltalán nem. India, Pakisztán, Srí Lanka, Thaiföld, Kenya, Jamaica és más fejlődő országok szintén kívánják a földrajzi jelzések jobb védelmét. Aggódnak az olyan termékek feletti jogok elvesztéséért, mint például a „Basmati” rizs, a „Ceylon” tea, a „Blue Mountain” kávé, a „Jasmine” rizs – és ha végiggondoljuk, hogy több „Darjeeling” teát termelnek Indián kívül, mint a Darjeeling régióban (bizonyos becslések szerint a hamis Darjeeling tea háromszorosa az eredeti termék mennyiségének), könnyű megérteni, miért.

Lardo di Colonnata, PGI
Fotó: Luigi Biagini Carrara

Pruneaux d'Agen, PGI
Fotó: Photothèque du BIP

Φέτα (Feta), PDO
Fotó: E.M. Anifantakis „Greek Cheeses –
a Tradition of Centuries” (1991), 28. oldal

KF-76-06-383-HU-C

Európai Bizottság Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság

A kiadvány tájékoztatásul szolgál, szövege jogerővel nem bír.

További információ

Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság
F4 csoport: Mezőgazdasági termékek minőségpolitikája
200 Rue de la Loi, B-1049 Brüsszel
Belgium

Telefon

Közvetlen vonal (+32) 2 295 63 63
Központ (+32) 2 299 11 11

Fax

(+32) 2 299 17 61

Internet

http://ec.europa.eu/agriculture/index_hu.htm

ISBN 978-92-79-04855-5

9 789279 048555

